

Marek Mariusz Tytko

Wstęp do „Poezji Religijnej i Sakralnej”

Religious and Sacred Poetry : An International Quarterly of Religion, Culture and Education 1/1, 15-22

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wstęp do „Poezji Religijnej i Sakralnej” (1)

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus! Szczęść Boże!

Laudetur Jesus Christus! Beneficiat vobis Deus!

Ἐυλογῆμενος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς! Ὁ Θεός ὑμᾶς αὐτοῦς ἐυλογεῖ!

Wśród licznych czasopism naukowych na świecie z zakresu literaturoznawstwa, teologii, kulturoznawstwa (nauki o kulturze) i pedagogiki – nie było dotąd specjalistycznego periodyku poświęconego poezji religijnej, zwłaszcza w kontekście religijnym, kulturowym i wychowawczym. „Religious and Sacred Poetry: An International Quarterly of Religion, Culture and Education”¹ („Poezja Religijna i Sakralna : Międzynarodowy Kwartalnik Religii, Kultury i Wychowania”) próbuje wypełnić tę lukę, oferując Czytelnikom teksty pisane przez specjalistów z różnych dziedzin, a dotyczące kwestii wychowania religijnego, moralnego, estetycznego, w szczególności – wychowania przez literaturę piękną, wychowania przez poezję religijną. Interdyscyplinarny charakter periodyku sprawia, że możemy zaprezentować artykuły pisane przez teologów, literaturoznawców, kulturoznawców, pedagogów, filozofów, psychologów. Czasopismo prezentuje różnorodne aspekty (religijne, wychowawcze, kulturowe, literackie, językowe) poezji religijnej i sakralnej, zaczynając od elementów poezji biblijnej zawartych w Piśmie Świętym Starego i Nowego Testamentu, autorów „międzytestamentalnych”, Tradycji wczesnochrześcijańskiej, idąc poprzez starożytną i średniowieczną poezję chrześcijańskich twórców Wschodu i Zachodu, aż po nowożytne i współczesne teksty poetyckie, inspirujące się tematami i formami biblijnymi, religijnymi (chrześcijańskimi), metafizycznymi, duchowymi. Czasopismo zamieszczać będzie nie tylko studia, analizy poezji dawnej, ale także przegląd współczesnej poezji religijnej i omówienia literatury przedmiotu poświęconej tejże poezji.

Czasopismo powstało w Polsce, w Krakowie, ale jego współpracownicy pochodzą z różnych krajów, stąd międzynarodowy charakter

¹ „Religious and Sacred Poetry: An International Quarterly of Religion, Culture and Education”, ISSN 2299-9922, jako czasopismo powstało dnia 3 maja 2012 r., a rozpoczęło publikację kolejnych numerów od 2013 r.

radę naukową, którą tworzą reprezentanci dwunastu państw: Austrii, Białorusi, Czech, Kanady, Niemiec, Polski, Serbii, Słowacji, Słowenii, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Szwajcarii i Ukrainy, pochodzący z dwóch kontynentów – Europy i Ameryki Północnej. Stąd także międzynarodowy skład zespołu redakcyjnego, którego redaktorzy pochodzą z siedmiu państw: Białorusi, Czech, Polski, Słowacji, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Ukrainy i Wielkiej Brytanii.

Chcielibyśmy, aby nasze wspólnie tworzone czasopismo „Religious and Sacred Poetry” było kwartalnikiem o charakterze interdyscyplinarnym, społecznym i humanistycznym. Publikujemy teksty głównie w językach kongresowych – angielskim i rosyjskim (w odpowiedniej proporcji – zawsze ponad połowę wszystkich artykułów w każdym numerze będzie publikowane w tychże dwóch językach). Ponadto publikujemy także w miarę możliwości teksty po polsku, czesku i słowacku – z angielskimi abstraktami. Od 2014 r. chcielibyśmy zawsze jeden cały numer przygotować wyłącznie w języku angielskim, z myślą o odbiorcy anglojęzycznym, nie znającym języków słowiańskich.

Zasadniczo struktura czasopisma jest dwudzielna, składa się z dwóch głównych części: 1) części pierwszej pt. *Rozprawy i artykuły* (zawierającej poza dłuższymi rozprawami i artykułami, także krótsze komunikaty badawcze i sprawozdania z badań), 2) części drugiej pt. *Recenzje* (omówienia) książek naukowych dotyczących literatury, teologii, kultury i wychowania w odniesieniu do Boga, *sacrum*, nadto przegląd wybranych tomików poezji religijnej i antologii / almanachów poezji religijnej. Chcemy pokazać, jak żywy jest to nurt w sztuce europejskiej i amerykańskiej). Ponadto czasem będziemy zamieszczać sprawozdania z konferencji naukowych, materiały źródłowe (repozytoria tekstów, twórczość oryginalną), materiały metodyczne, noty redakcyjne, korespondencję itp. Przy końcu każdego tomu zamieszczamy wykaz autorów danego numeru wraz z afiliacjami. Ponadto przy końcu znajdują się skrócone informacje przeznaczone dla autorów tekstów.

Wszystkie teksty rozpraw, artykułów, komunikatów badawczych i sprawozdań z badań, które publikujemy w pierwszej części naszego czasopisma *Rozprawy i artykuły*, są recenzowane naukowo – każdy tekst przez co najmniej dwóch międzynarodowych recenzentów zewnętrznych (w tym – przez co najmniej jednego recenzenta pochodzącego spoza kraju autora i przez co najmniej jednego *native speaker*, dla którego język pisanego artykułu jest językiem ojczystym). Stosujemy proces podwójnie ślepego recenzowania (*double-blind review process*), tj. autor nie zna recenzenta, a recenzent nie zna autora, co zapewnia obiektywizm.

Z kolei wszystkie teksty zamieszczone w drugiej części naszego czasopisma – takie jak np. recenzje (omówienia) książek, sprawozdania z konferencji, materiały źródłowe (repozytoria tekstów oryginalnych), materiały metodyczne, noty redakcyjne, korespondencja – nie są recenzowane zewnętrznie przez międzynarodowych recenzentów, lecz tylko oceniane przez redakcję (wewnątrzredakcyjnie).

Kwartalnik będzie się ukazywał w dwóch wersjach – elektronicznej, która jest wersją pierwotną, dostępną w internecie bezpośrednio w ramach otwartego dostępu (pdf on-line Open Access) oraz we wtórnej wersji papierowej (drukowane egzemplarze autorskie oraz egzemplarze obowiązkowe dla wybranych bibliotek).

Celem czasopisma jest dialog chrześcijańskich kultur Wschodu i Zachodu. Periodyk narodził się w Polsce, która leży w centrum Europy, tu krzyżują się wpływy chrześcijaństwa wschodniego i zachodniego. Podobne skrzyżowanie cywilizacji bizantyjskiej i łacińskiej obserwuje się na Ukrainie. Naukowcy rodem z Polski, Czech, Słowacji, Ukrainy, Białorusi oraz innych krajów słowiańskich, nadto ci uczeni sławiści, którzy wyemigrowali stąd do innych krajów (np. Niemiec, USA i Kanady), filolodzy słowiańscy Wschodu i Zachodu – ubogacać będą, mamy nadzieję, swoimi tekstami łamy „Religious and Sacred Poetry”.

Literaturoznawstwo, kulturoznawstwo (nauka o kulturze), teologia, pedagogika (nauka o wychowaniu) badające dawną i współczesną poezję religijną oraz religijną kulturę literacką w różnych aspektach – oto główny obszar naszych zainteresowań.

‘Poezja sakralna’ dotyczy poezji obecnej w Biblii (Piśmie Świętym) oraz w świętej liturgii Kościoła (np. teksty hymnów i pieśni kościelnych lub cerkiewnych). ‘Poezja religijna’ jest pojęciem szerszym, ponieważ dotyczy także wszelkiej innej poezji (pozabiblijnej i pozaliturgicznej), posługującej się motywami religijnymi (chrześcijańskimi), inspirowanej się Biblią i Tradycją Kościoła (lub Cerkwi). Chcielibyśmy pokazywać religijne dzieła literackie należące do poszczególnych kultur narodowych – w aspekcie religijnym, wychowawczym i literackim. Zwłaszcza zależy nam na prezentacji poezji religijnej poszczególnych narodów słowiańskich lub powstała na terenie Słowiańszczyzny, niezależnie od języka. Będziemy omawiać także sylwetki wybitnych słowiańskich twórców poezji religijnej.

Kultura literacka (w szczególności – religijna kultura literacka) oraz kultura artystyczna (w tym – religijna kultura artystyczna) wymagają opisu, analizy, wyjaśnienia ze zrozumieniem poszczególnych zjawisk, dzieł, artystów lub procesów artystycznych (twórczych), tj. komentarzy do działalności twórców i zbadania ich dzieł jako rezultatów ich twór-

czości. Liczymy na przedstawienie wyników badań nad wieloma różnymi dziełami literackimi o inspiracji religijnej – chrześcijańskiej, jakie powstawały zwłaszcza w ramach naszych słowiańskich kultur narodowych, ale i poza nimi. W szczególności jesteśmy otwarci i wyczuleni na tzw. „poezję kapłańską”, tj. na poezję pisaną przez osoby duchowne (księży, ojców zakonnych oraz siostry zakonne). Interesujemy się także poezją osób świeckich o tematyce lub motywice religijnej (chrześcijańskiej). Weźmiemy także pod uwagę poezję religijną tworzoną przez świętych Kościoła (i Cerkwi). Nie zapomnimy o procesie twórczym (psychologia twórczości, filozofia twórczości) w aspekcie powstawania także religijnych dzieł artystycznych (literackich). Znajdziemy miejsce i dla plastyki, która wszak często pod postacią ilustracji książkowych, pięknych grafik artystycznych na okładkach towarzyszy poezji religijnej, jest współobecna wraz z wierszami w książkach poetyckich.

Nie zamykamy się tematycznie tylko i wyłącznie w kręgu „świętych tekstów” religijnych (Pisma Świętego), ale jesteśmy otwarci na poezję, szerzej: literaturę piękną – przekazującą dobro, prawdę i piękno z inspiracji religijnej (chrześcijańskiej). Staramy się prezentować rozmaite ujęcia zagadnienia, stąd w redakcji obecność teologów, literaturoznawców, kulturoznawców, psychologów, filozofów, pedagogów dla pełniejszego uchwycenia fenomenu poezji religijnej i jej twórców.

Dostrzec należy wychowanie klasyczne, oparte o klasyczną kulturę grecką i łacińską oraz chrześcijaństwo, w których poezja pełniła zawsze funkcję ubogacania życia i wzniosłego wyrażania prawd istotnych w pięknej formie. Klasyczna edukacja oraz edukacja chrześcijańska i patriotyczno-religijna warte są uwzględnienia w opisach i analizach utworów (także poetyckich) przynależących do kultury religijnej.

Tradycyjny model wychowania w rodzinie chrześcijańskiej uwzględniał lekturę Biblii, a zwłaszcza psalmy, które są wszak poezją czystą, podobnie jak wiele innych fragmentów Starego i Nowego Testamentu (np. *Pieśń nad pieśniami*, wyjątki z *Księgi Izajasza*, *Magnificat* itd.). Wielkie bogactwo i różnorodność wybitnych religijnych, metafizycznych, duchowych tekstów literackich (arcydzieł sztuki poetyckiej) obecne w różnych kulturach – warte jest przedstawienia z różnych stron przez specjalistów z wielu dziedzin.

Narodowe kultury europejskie korzeniami sięgają chrześcijaństwa, bez którego nie zaistniałyby w takiej postaci, w jakiej je znamy. Europa Ojczyzn, obdarzona siłą żywych patriotyzmów narodowych, *ethnosów*, charakteryzuje się wielkim bogactwem znakomitej poezji religijnej, metafizycznej, wybitnej myśli z zakresu teologii sztuki, teolo-

gii literatury, teologii kultury – zakorzenionych w biblistyce (studiach biblijnych) i liturgice (teologii kultu, teologii liturgii).

Europa Ojczyzn w swoich niepowtarzalnych i wzajemnie niezastępowalnych kulturach narodowych stanowi komplementarne dziedzictwo, jakie powinniśmy ocalić, zachować, kultywować i przekazać następnym pokoleniom. Nasz periodyk koncentruje się na części owego dziedzictwa narodowego, zwłaszcza Europy Środkowej i Wschodniej, prastarych kulturach naszego kontynentu. Częstka ta nazywa się religijną kulturą literacką, religijną kulturą poetycką.

W poszczególnych krajach, realizując wychowanie religijne, moralne (w tym także – patriotyczne), estetyczne (i wychowanie przez sztukę), uwzględnia się także wymiar poezji religijnej lub religijno-patriotycznej. Tenże religijny (chrześcijański) wymiar kultury literackiej różnych narodów pragniemy w naszym periodyku ukazywać. Dla przykładu w kulturze polskiej religijna kultura poetycka obejmuje czas od średniowiecza po czasy współczesne, skrótowo ujmując rzecz – od *Bogurodzicy* po poezje ks. kard. Karola Wojtyły (Jana Pawła II).

Nasze czasopismo naukowe ma charakter społecznościowy, tworzone jest społecznie przez uczonych z wielu państw. Dziękuję wszystkim uczonym ze Wschodu i Zachodu, którzy zechcieli wesprzeć swoim autorytetem naszą Międzynarodową Radę Naukową, doradzając w różnych szczegółowych kwestiach. Dziękuję wszystkim naukowcom, którzy zgodzili się wejść do międzynarodowego zespołu redakcyjnego i społecznie przyczyniają się na bieżąco do redagowania czasopisma.

Szczególnie chciałbym w tym miejscu podziękować tłumaczom i redaktorom językowym, którzy włożyli wiele wysiłku w przygotowanie tekstów artykułów i omówień, stron internetowych, które równolegle uruchomiamy, stopniowo w językach narodowych, choć nie jest to łatwe zadanie i wymaga czasu. Wielki wysiłek społecznego tłumaczenia podjęli następujący uczeni: Eugeniusz i Olga Pańkowie z Grodna na Białorusi (język białoruski), Svitlana Kravčenko z Łucka na Ukrainie z pewną pomocą Nadiji Kološuk (język rosyjski i ukraiński), Ivica Hajdučekova z Košic na Słowacji (język słowacki), Libor Martinek z Opavy w Czechach (język czeski), s. Adelajda Sielepin, jadwiżanka wawelska z polskiego Krakowa, z pomocą Muira Evendena z USA i Marka Bonnetta z Wielkiej Brytanii (język angielski). Ponadto Sekcja języka angielskiego (pod przewodnictwem s. Adelajdy Sielepin CHR z udziałem Muira Evendena i Marka Bonnetta) przygotowała także teksty angielskie do publikacji w kilku pierwszych numerach. Barbara Niemiec i Wojciech Kudyba z kolei społecznie zadbali o język niektórych polskich tekstów nadesłanych do redakcji. Za to wszystko szczególnie dziękuję. Wielką pracą społeczną w

przygotowanie serwisu internetowego od strony informatycznej włożył Krzysztof Kubicki z Krakowa (serdeczne podziękowania za internetową stronę www.religious-and-sacred-poetry.info).

Dziękuję wszystkim, którzy nam zaufali. Autorom – za przysłane bezinteresownie teksty (i cierpliwość w oczekiwaniu na publikację). Redaktorom – za społeczną, bezinteresowną pracę nad autorskimi tekstami. Recenzenci społecznie recenzowali artykuły, nie szczędząc licznych, czasem bardzo krytycznych uwag.

Mamy nadzieję, że nasze wspólne czasopismo będzie się rozwijać i przyczyni się do ubogacenia nauk humanistycznych i społecznych o nowe studia i analizy. Oddajemy obecnie pierwszy numer i liczymy, że nasi Autorzy i Współpracownicy będą nadal współtworzyć z entuzjazmem także następne tomy naszego międzynarodowego kwartalnika, który jest otwarty na uczonych z różnych krajów. Dzięki naszej otwartości – przyczyniamy się do dialogu między naukowcami z wielu państw i kultur należących do wspólnej cywilizacji zakorzenionej w tradycji chrześcijańskiej Wschodu i Zachodu.

W obecnym numerze „Religious and Sacred Poetry” w części pierwszej znajduje się sześć oryginalnych artykułów. Ks. Jože Krašovec z Ljubljany wprowadza w zagadnienie poetyki biblijnej (*Poetic and Narrative Shape of the Hebrew Bible and Literary Forms of Antithesis*). Wojciech Kudyba z Warszawy przedstawia (po polsku i po angielsku) poglądowo wybraną problematykę “sakrologiczną” w literaturoznawstwie w Polsce (“*The Sacred*” and “*Spirituality*” in *Polish Literary Research*, *Sacrum i „duchowość” w polskich badaniach literackich*. Clarinda E. Calma z Krakowa skupia się na dziele jezuita Edmunda Campiona (*Edmund Campion's Rationes Decem: A Survey of Campion's Books in Polish Libraries*. Svitlana Volodimirivna Suharëva z Łucka koncentruje się na wybranej problematyce nowożytnego prosimetrum (*Prosimetrum w polskojęzycznej polemice na Ukrainie po Unii Brzeskiej*). Galina Ivanivna Āstrubecka z Łucka analizuje kwestię ekspresjonistycznej ejdologii (*Expressionistic Eidology: Paradigm of the Archetype*).

Ponadto w części drugiej naszego czasopisma znalazły się recenzje kilku książek. Wojciech Kudyba omawia dzieło Arenta van Nieukerken pt. *Perspektywiczność sacrum ; szkice o Norwidowskim romantyzmie*. Krzysztof Dybciak z Warszawy recenzuje książkę Wojciecha Kudyby pt. *Wiersze wobec Innego*. Beata Maria Gaj z Opola omawia odrębnie po angielsku i po polsku publikację Anny Elissy Radke pt. *Passio altensteigensis XIV effigies Jesu in domicilio senum anuumque et debilium et dementium*. Marek Mariusz Tytko z Krakowa przedstawia trzy książki literaturoznawcze 1) polsko-czeskie pokłosie pokonferencyjne pt. *Evropská dimenze české a polské*

literatury. *Europejski wymiar literatury czeskiej i polskiej* pod redakcją Libora Martinka, 2) ukraińską pracę zbiorową z zakresu sakrologii literatury (poetyki sacrum, poetyki duchowości) pt. *Poetika Mističnogo. Kolektivna monografiâ*, pod redakcją Ol'gi Červins'koï (Olgi Czerwińskiej), 3) zbiór esejów i studiów sakrologicznych polskiej badaczki Zofii Zarębianki pt. *Czytanie sacrum*. Alina Szymczyk z Chicago w Illinois porusza (odrębnie po polsku i po angielsku) kwestię motywów religijnych we współczesnym zbiorze poezji Marii Mili Purymskiej, emigracyjnej twórczyni polskiej z USA (*On the wings of the wind, Na skrzydłach wiatru*).

W części trzeciej, poświęconej konferencjom naukowym odnotowujemy ważne spotkanie naukowców w Gdańsku poświęcone poezji i religii (Jean Ward, *The Power of the Word III International Conference. Poetry: Word Made Flesh : Flesh Made Word*).

W części czwartej, poświęconej obrazowi sakralnemu, Anna Marta Żukowska pisze na temat obrazu zamieszczonego na okładce numeru pierwszego naszego czasopisma (*Serce Jezusa i gest wyciągniętych rąk*). Zapraszamy do lektury.

W części piątej przeznaczonej dla autorów (*Informacje dla autorów*), zgodnie z wymogami polskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zamieszczono wzór formularza recenzyjnego w języku angielskim, rosyjskim i polskim, przeznaczony dla autorów ze Wschodu i Zachodu. W części tej dodano alfabetyczny wykaz wszystkich autorów tekstów zamieszczonych w numerze pierwszym.

Czytelników zachęcamy do lektury. Autorów tekstów zapraszamy do współpracy z naszym czasopismem. Prosimy o uprzedni kontakt i nadsyłanie tekstów (na adres marek.mariusz.tytko@uj.edu.pl). Ponieważ czasopismo nasze jest dostępne w globalnej sieci, dlatego z uwagi na fakt zabezpieczenia się przed *spamowaniem* stosujemy zapis [at] zamiast @ w adresach poczty elektronicznej.

Marek Mariusz Tytko
Redaktor Naczelny / Editor-in-Chief
"Religious and Sacred Poetry"

(e-mail: marek.mariusz.tytko@uj.edu.pl)

The Title in English:

Introduction to "Religious and Sacred Poetry" (1)

Słowa-klucze:

poezja religijna, poezja sakralna, literatura, kultura, wychowanie, czasopismo naukowe, religijna kultura literacka, filologia słowiańska, kultura chrześcijańska,

Key words:

religious poetry, sacred poetry, literature, culture, education, scholarly periodical, religious literary culture, Slavic philology, Christian culture

Abstract (Summary)

This introduction to *Religious and Sacred Poetry: An International Quarterly of Religion, Culture and Education* concerns mainly the profile of the journal, its structure and the editorial team. The editor-in-chief (Marek Mariusz Tytko) describes the aims of this quarterly, its program and editorial plans. Christian culture, religious literary culture, Christian religious poetry and sacred poetry are the main research area for authors of this quarterly.

The international scholarly journal was founded in 2012 year in Cracow (Poland). It is a social and humanistic international project of some scholars from Europe and America. Especially, some scholars were busy with translation or in editorial work, e.g. Eugeniusz i Olga Pańkow from Grodno in Belarus, Svitlana Kravčenko and Nadija Kološuk (both from Luck [Lutsk] in Ukraine), Mar'âna Lanovik and Zorâna Lanovik from Temopil (in Ukraine), Ivica Hajdučekova and Marián Andričik from Košice in Slovakia, Libor Martinek from Opava in Czech Republic, Bogusław Żurkowski, Maciej Urbanowski, rev. Roman Bogacz, Teresa Bela, Barbara Niemiec and vice-editor-in-chief sister Adelajda Sielepin CHR (these six persons from Cracow), Piotr Jaroszyński (from Lublin) and Wojciech Kudyba from Warsaw in Poland, Muir Evenden from the USA and Mark Bonnett from the United Kingdom of Great Britain and North Ireland. Krzysztof Kubicki from Cracow made the Internet service (religious-and-sacred-poetry.info).

Bibliography:

Religious and Sacred Poetry: An International Quarterly of Religion, Culture and Education. Edited by Marek Mariusz Tytko. Year 1: 2013. Volume 1 (1). January – February – March 2013.